

Ticari Satış ve Mal Değişimlerinde Ayıp İhbarının Yargıtay Kararları ile Birlikte Değerlendirilmesi

Seda Ş. GÜNGÖR¹

¹Doktor Öğretim Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi / Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku ABD, sedagungor@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7664-641X

Özet: Ticari hayatta gerçekleşen işlemlerin nitelikleri itibarıyla genel düzenlemelerden ayrılarak özel kurallar ile düzenlenmesi gerekmektedir. Bunun sebebi ticari hayatın sağlıklı işleyebilmesi amacıyla işlemlerin sürat, güven ve netlik çerçevesinde yürütülmesi ihtiyacıdır. Bu ihtiyaçtan yola çıkılarak tacirler arasında yapılan ticari satış ve mal değişimlerine uygulanmak üzere Türk Ticaret Kanunu'nun 23. maddesinde, Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinden ayrılarak, özel düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden bir tanesi tacirler arasında yapılan ticari satış ve mal değişimlerinde malın ayıplı olması durumunda malın muayenesi ve ayıbın ihbarına ilişkin getirilen kısa sürelerdir. Söz konusu süreler sadece tacirler arasında yapılan ticari satış ve mal değişimi sözleşmelerinde uygulanmak üzere kısaltılmış ve böylece ayıbın tespiti ve ihbarına ilişkin yapılacak işlemler süre açısından hız ve netlik kazanmıştır. Çalışmamızda, tacirler arasında yapılan satış ve mal değişiminde ayıp ihbarına ilişkin özel düzenlemeler genel hükümlerle birlikte açıklanarak, Yargıtay kararlarından örnekler ile detaylı olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ticari Satış, Ayıp, İhbar

Evaluation of Defect Notice in Commercial Sales and Exchange of Goods Together with Supreme Court Decisions

Abstract: Due to the nature of the transactions realized in commercial life, they should be separated from the general regulations and regulated by special rules. The reason for this is the need to carry out transactions within the framework of speed, trust and clarity in order for the commercial life to function properly. Based on this need, special arrangements have been made in Article 23 of the Turkish Commercial Code to be applied to commercial sales and exchanges between merchants, departing from the general provisions of the Turkish Code of Obligations. One of these arrangements is the short periods for inspection of the goods and notification of the defect, in case the goods are defective in commercial sales and exchanges between traders. The aforementioned periods were shortened to be implemented only in commercial sales and exchange of goods contracts between the merchants, and thus, the transactions to be made regarding the detection and notification of the defect gained speed and clarity in terms of time. In our study, the special regulations regarding the defect notification in the sale and exchange of goods between the merchants will be explained together with the general provisions and will be examined in detail with examples from the Supreme Court decisions.

Key Words: Commercial Sale, Defect, Notice

1. GİRİŞ

Sosyal bir faaliyet olarak ticaret kendini her zaman göstermiş, en ilkel topluluklarda bile ticari faaliyetlere rastlanmıştır (Arslanlı, 1960, s. 2). Ticaret hukuku kurallarının çok eski zamanlarda milattan önce yaşayan Babil Kralı Hammurabi kanunlarında ve daha sonra Fenike, Roma ve Yunan hukuklarında yer aldığı görülmektedir (Domaniç, 1988, s. 3). Zaman içinde ticari hayatın gelişmesi sonucu ticari faaliyetler ve olayları özel olarak düzenleyen kurallar getirilmiş olup, söz konusu kurallar özel hukuk içinde yer alan "Ticaret Hukuku" adlı ayrı ve müstakil bir hukuk dalını oluşturmuştur (Arslanlı, 1960, ss. 1-14).

Doktrinde ticaret hukuku üretim, değişim ve tüketime yönelik ticari faaliyetleri düzenleyen hukuk dalı olarak tanımlanmaktadır (Arkan, 2022, s. 1). Ticaret kanunları ve ticaretle ilgili diğer mevzuatta yer alan düzenlemelerin getiriliş amacı,

öncelikle hangi faaliyetlerin "ticari" olduğunu tespit etmek ve işin ya da faaliyetin ticari nitelik taşıması sebebiyle özel düzenlemelere duyulan ihtiyacı karşılamaktır. Adi işlere nazaran daha sıklıkla meydana gelen ticari işlerin süratli bir şekilde yapılmalarını kolaylaştırmak, ticari hayatta yapılan işlemin ispatında ve yorumlanmasında medeni hukuka nazaran daha basit ve hızlı ama formalist düzenlemelerin gerekliliği ile modern ticaretin kredi esaslı üzerine kurulmuş olmasından dolayı kredinin gelişmesini sağlama mecburiyeti ticari işlere ve faaliyetlere uygulanmak üzere özel düzenlemelere ihtiyaç duyulmasının ortaya çıkış sebepleri olarak açıklanmıştır. (Erem, 1980, ss. 7-8).

Aynı ihtiyaçlardan yola çıkılarak 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) düzenleme altına alınmış olan satış ve mal değişimine ilişkin genel hükümlerin yanında bu tür sözleşmelerin tacirler arasında yapılması ve tacirlerin ticari işletmelerini

ilgilendirmeleri koşuluyla 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) üç durumda öncelikle uygulanmak üzere TBK'dan farklı düzenlemelere yer verilmiştir. TTK'nın 23. maddesinin ilk fıkrası "Bu maddedeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanunu'nun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır..." hükmünü getirdikten sonra a, b ve c bentlerinde TBK'dan farklılık arz eden özel hükümleri düzenleme altına almıştır. Maddenin "a" bendinde kısım kısım yerine getirilecek sözleşmelerde alıcının haklarının neler olduğu, "b" bendinde alıcının temerrüdü halinde satıcının malın satışını isteme hakkı ve "c" bendinde satılan malın ayıplı olması halinde alıcının yükümlülükleri düzenlenmiştir. Madde hükmünden hareketle, tacirler arasında yapılan satış ve mal değişimlerinin kural olarak TBK'nın satış ve mal değişimine ilişkin hükümlerine tabi olduğu (TBK 209 vd., 282 vd.) ancak TTK m. 23'te düzenlenen konularda özel hükümlerin işlerlik kazanacağı görülmektedir.

TBK'nın taşınır satış sözleşmelerinde ayıp halinde uygulanacak hükümler 219 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. TBK'da yer alan düzenlemelere göre ayıplı mal satışı durumunda tarafların uyması gerekli olan hükümler emredici değil tamamlayıcı niteliktedir dolayısıyla tarafların sözleşme ile bu hükümleri değiştiren düzenleme yapmaları mümkündür (Oktay Özdemir, 2007, s. 40).

TBK'nın taşınır satış sözleşmelerinde ayıp ihbarlarına ilişkin hükmü (TTK 223) alıcının satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkân bulunur bulunmaz gözden geçirmesi ve satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görürse, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorunda olduğu şeklinde, muayyene ve ayıp ihbarı için kesin süre içermeyen bir düzenleme içermektedir.

Ticari hayat için gerekli olan sürat, emniyet ve kesinlik ticari satımlarda inceleme ve ayıp ihbarı sürelerinin daha net ve kesin olarak düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkartmıştır (Kayar, 2013, s. 171). Ticari satım ve mal değişimi sözleşmelerinde, TBK'nın mevcut düzenlemesi özellikle ticari işlemlerin süratli gerçekleştirilmesine ilişkin ihtiyacı karşılamadığı için, farklı bir düzenleme yapılarak ticari satış ve mal değişimlerinde uygulanacak olan ayıp ihbar süreleri kısaltılmıştır. Buna göre TTK'ya göre malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmeli, açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre

çinde satıcıya ihbarla yükümlüdür (TTK 23/1 c). TTK'nın konuya ilişkin hükümleri de yedek hukuk kuralı niteliğinde olup taraflar sözleşme ile aksini kararlaştırabilirler (Atasoy & Özdil, 2017, s. 7).

Çalışmamızda öncelikle ayıp ve ayıp ihbarı kavramları açıklanacak, daha sonra TTK'nın 23. maddesinin c bendine yer alan ticari satış ve mal değişiminde ayıp ihbarına ilişkin özel düzenlemelerin getiriliş amaçları ile genel düzenlemelerden farklı olarak hangi şartlarda ve nasıl uygulanacağı Yargıtay'ın konuya ilişkin verdiği kararlardan faydalanılarak tespit edilecektir.

2. GENEL OLARAK AYIP VE AYIP İHBARI

Ayıp, aynı türden normal eşyada bulunması gereken iyi niteliklerin satılarda bulunmaması ya da bulunmaması gereken kötü niteliklerin bulunması anlamına gelmekte olup burada nitelikte kastedilen yalnız bir şeyi diğer şeylerden ayırt eden doğal özellikler değil yaygın görüşe göre o şeyle ilgili olan ve onun değerini etkilediği kabul edilen her türlü iktisadi ve hukuki ilişkilerdir (Yavuz, 2014, s. 125). Bir malda bulunması gereken niteliklerin bulunmaması halinde ya da maldan beklenen faydayı azaltan veya değerinde azalma meydana getiren eksiklerin bulunması halinde ayıplı mal söz konusudur. Satılan malın ayıplı olması halinde alıcı malı satın alırken ondan elde etmeyi amaçladığı faydayı tam olarak elde edemeyecek ve bu durum satıcının sorumluluğuna yol açacaktır.

Özel bir borca aykırılık durumu olan ayıp genel olarak TBK'da düzenlenmiş ancak kavramın tanımı yapılmamıştır. TBK'nın 219. maddesinde satıcının, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu ve ayrıca nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olacağı düzenlenmiş ve satıcının ayıpların varlığını bilmemesinin sorumluluğunu etkilemeyeceği hüküm altına alınmıştır (TBK 219/2). Bu düzenlemeye göre satıcının sorumluluğu satılan malda bulunması gerekli olan nitelikler ile ilgili yapmış olduğu vaatlerin yerine getirilmemesinden doğabileceği gibi satıcı, herhangi bir nitelik vaadinde bulunmuş olmasa da satılanın sözleşmeden beklenen amacı gerçekleştirilmeye uygun olmaması halinde de ayıptan sorumlu tutulacaktır (Oktay Özdemir, 2007, s. 41).

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) 8. maddesinde ayıplı malı TBK'da

yer alan düzenlemeye uygun olarak şu şekilde tanımlamıştır: *“Ayıplı mal, tüketiciye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşıyamaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır.”*. Ayrıca TKHK’ya göre ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet portalında ya da reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan; satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan; muadili olan malların kullanım amacını karşılamayan, tüketicinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren mallar da ayıplı olarak kabul edilir (TKHK 8/2).

Ayıp, maddi ayıp, ekonomik ve hukuki ayıp olmak üzere üç şekilde görülebilir (TKHK 8/2). Maddi ayıp bir eşyanın aynı türden normal parçalarla karşılaştırıldığında, kendi değerini ve elverişliliğini kaldıran ya da azaltan her türlü kötü nitelik anlamına gelir (Örnek olarak eşyanın bozuk, kırık veya lekeli olması) (Yavuz, 2014, s. 125). Ekonomik ayıp, satılan malın değerini ekonomik olarak azaltan, elde edilmek istenen ekonomik yararın elde edilmesini engelleyen noksanlıklardır (Örnek olarak az yakıt tükettiği belirtilen aracın çok yakıt tüketmesi) (Zevkliler & Gökyayla, 2016, ss. 123-124). Hukuki ayıp ise objektif hukuktan (kamu hukukundan) kaynaklanan sınırlamalardan doğan eksikliklerdir (Örnek olarak satılanın hukuka aykırı marka taşıması ya da başkasının telif veya patent hakkını ihlal etmesi). Kural olarak miktar eksikliği ayıp sayılmaz ve satılan şeyin yerine başka bir şeyin verilmesi durumunda (aliud) ayıptan bahsedilmesi söz konusu değildir (Zevkliler & Gökyayla, 2016, ss. 124-125).

Alicının ayıp dolayısıyla satıcıya başvurabilmesi ve onu sorumlu tutulabilmesi için satıldaki ayıp malın tesliminden önce var olan, önemli ve gizli nitelikte bir ayıp olmalıdır. Detaylı bir inceleme yapılmaksızın anlaşılabilen ayıplar “açık ayıp”, anlaşılabilen ayıplar “gizli ayıp” olarak değerlendirilmektedir. Ayıbın “önemli” sayılması alıcının ayıbı biliyor olması ihtimalinde verdiği karardan alıcıyı döndürebilecek nitelik taşıması şeklinde ifade edilebilir. Önemli sayılan ayıp malın kullanma halini ortadan kaldırarak malın değeri veya elverişliliğini önemli suretle azaltmalı ya da tamamen ortadan kaldırmalıdır (Şenyüz, 2011, s. 266).

Satılan mal teslim edildikten sonra yani yarar ve hasar alıcıya geçtikten sonra doğan ayıplardan kural olarak satıcı sorumlu olmayacaktır, ancak bu ayıpların sözleşmenin kurulmasından önceki bir

nedenden kaynaklanması halinde satıcı sorumlu tutulabilir (Zevkliler & Gökyayla, 2016, s. 126).

Satıcının, satış sözleşmesinin kurulduğu sırada alıcı tarafından bilinen ayıplardan sorumluluğu doğmaz (TBK 222/1) ve ayrıca satıcı (alıcının sözleşmeden önce satılan malı muayyene edebilme imkanına sahip olması şartıyla) alıcının satılanı yeterince gözden geçirmekle görebileceği ayıplardan da ancak böyle bir ayıbın bulunmadığını ayrıca üstlenmişse sorumlu olacaktır (TBK 222/2) (Yavuz, 2014, s. 131).

Ayıptan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan anlaşmalar satıcının satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu olması halinde kesin olarak hükümsüzdür (TBK 221).

Alicının ayıp nedeniyle satıcıya başvurabilmesi için malın ayıplı olduğuna ilişkin ihbarda bulunması şarttır. Türk Borçlar Kanunu’nda alıcının devraldığı satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkân bulunur bulunmaz gözden geçirmesi gerektiği ve satılana satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görmesi durumunda, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorunda olduğu düzenlenmiştir (TBK 223/1). Gözden geçirme ve bildirim alıcı bakımından yükümlülük niteliğindedir ve bu yükümlülüğü yerine getirebilmesi için malın alıcıya sözleşmeyi ifa etme iradesiyle fiilen teslim edilmiş olması gerekmektedir (Atasoy & Özdiil, 2017, s. 5). Satılana olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılmayacak bir ayıp bulunması hâli dışında alıcı gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, satılanı kabul etmiş sayılır. Olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılmayacak ayıbın (gizli ayıp) bulunduğu sonradan anlaşılması halinde bu durum hemen satıcıya bildirilmelidir; bildirilmezse satılan bu ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır (TBK 223/2).

Genel düzenlemeye göre, satım sözleşmesinde satılan malın alıcıya tesliminden sonra gözden geçirilmesi ve ayıbın varlığının tespiti halinde bunun ihbarına ilişkin olarak bir süre sınırı ya da şekil şartı yoktur. Malın gözden geçirilmesi ve ayıbın tespiti halinde bunun ihbarı için “uygun” süre her olayın niteliğine göre tespit edilecektir. Gizli ayıplarda ise bildirim ayıbın anlaşılmasından hemen sonra yapılmalıdır.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 25.1.2018 tarihli, E. 2017/9811, K. 2018/628 sayılı kararında: *“Hükme esas alınan bilirkişi heyet raporunda ve mahkemece “gizli ayıp”lı olarak belirtilen imalatlar ile ilgili olarak; “gizli ayıp” olarak nitelendirilen (mesela izolasyona bağlı su sızıntı izleri, ıslak zeminlerde hatalı eğim verilmesi gibi...) ayıplar yönünden kullanım ve mevsimlerdeki yağmur, kar, güneş ve ısı durumları dikkate alınarak ne zaman oluştuğu ya da*

oluşacağı ve bunu normal vasıflardaki tüketicinin ne zaman farkedebileceği ile bağımsız bölümün teslim tarihi ve tespit tarihi de göz önünde bulundurularak yasal süresi içinde ayıp ihbarında bulunulup bulunulmadığı hususlarına yeterince yer verilmediği anlaşılmaktadır. Yine TBK'nın 223 hükmü ile gizli ayıplar yönünden kendisine yüklenen "hemen ihbar" mükellefiyetini yerine getirip getirmediğini ispat yükü davacıdadır..." ifadelerine yer vererek ayıbın tespitinin her olaya göre farklı değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022).

Bazı durumlarda ise gözden geçirmeye ve ayıbın ihbarına ilişkin özel düzenlemeler yapılmıştır. TBK'nın 224. maddesinde yer alan "Hayvan satışında satıcının sorumlu olacağı süre yazılı olarak belirlenmemiş ve ayıp da hayvanın gebeliğine ilişkin değilse satıcı, ancak ayıbın devrin yapıldığı veya alıcının devralmada temerrüdünün gerçekleştiği günden başlayarak dokuz gün içinde kendisine bildirilmesi ve ayrıca, hayvanın bilirkişilerce gözden geçirilmesinin aynı süre içinde yetkili makamdan istenmesi hâlinde sorumlu olur." düzenlemesi ile genel kuraldan ayrılarak hayvan satışına ilişkin sözleşmelerde ayıp ihbarının süresine ilişkin sınır getirilmiştir.

3. TİCARİ SATIŞ VE MAL DEĞİŞİMLERİNDE AYIP İHBARININ ÖZELLİKLERİ

3.1. Ticari Satış ve Mal Değişiminin Tacirlerin Ticari İşletmesine İlişkin Olması

Bir satış ya da mal değişimi (trampa) sözleşmesinde, sözleşmenin konusu olan malın ayıplı olduğunun tespiti sonrasında işlemin ticari nitelik taşıyıp taşımadığının saptanması ayıp ihbarına ilişkin uygulanacak hükümlerin tespiti açısından önem taşımaktadır.

"Ticari satış ve mal değişimi" kenar başlıklı TTK'nın 23. maddesinin ilk fıkrası "Bu maddedeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanunu'nun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır." düzenlemesini içermektedir. Söz konusu düzenleme bir ticari satış ya da mal değişiminin tacirler arasında yapılması halinde konuya ilişkin TBK'daki genel hükümlerden önce TTK'da yer alan özel hükümlerin uygulanması gerektiği kuralını içermektedir.

TTK'da yer alan bu özel düzenlemenin uygulanabilmesi için öncelikle maddenin kapsamına giren işlemler tespit edilmelidir. TTK'nın 23. maddesinin eski düzenlemesini içeren 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nun 25. maddesinin birinci fıkrası şu şekildeydi: "Aşağıdaki hususi hükümler

mahfuz kalmak şartıyla, tacirler arasındaki ticari satış ve trampalarda dahi Borçlar Kanunu'nun satış ve trampa hakkındaki hükümleri tatbik olunur...". Görüldüğü gibi mülga maddede yer alan "ticari satış ve trampalar" yerine TTK'da "tacirler arasındaki satış ve mal değişimleri" ifadesi kullanılarak, "ticari satış" madde metninin içinden çıkarılıp sadece maddenin kenar başlığında kullanılmıştır. Bu farklılıkla ilgili olarak TTK'nın Gereke'sinde "ticari satış" ifadesinin neden yeni Kanunda madde metninin içinde yer almadığına ve "tacirler arasında" denilmekle yetinildiğine ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiş ancak önerge gerekçesinde "Tasarının Borçlar Kanunu Tasarısı ile uyumunun sağlanması açısından maddenin kenar başlığının 'Ticari satış ve trampa' yerine 'Ticari satış ve mal değişimi' şeklinde değiştirilmesinin uygun olacağı" ifade edilmiştir (Doğrusöz vd., 2011, ss. 123-125). TTK'nın 1534. maddesi uyarınca kenar başlıkları da madde metnine dahil olduğu için yeni TTK'da madde metni içerisinde yer almayan "ticari satış" ifadesi madde metninin uygulama alanının tespiti açısından dikkate alınmalıdır.

TTK'nın 23. maddesinin ilk fıkrası hükmün uygulama alanını ticari işletmeleriyle ilgili olması şartı aranmaksızın tacirler arasında yapılacak olan ticari satış ve mal değişimleri olarak belirlemiştir. Düzenlemenin kaleme alınış şekli itibarıyla ortaya cevaplanması gereken sorular çıkmaktadır. Bunlardan ilki bir satış ya da mal değişimi işleminin ticari olup olmadığının tespit edilmesi ve bu işlemin 23. maddenin uygulama alanına girip girmediğine karar verilebilmesi açısından işlemin ticari işletmelerine ilişkin yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın tacirler arasında yapılması yeterli sayılmalı mıdır?

Bu soruyu cevap ararken akla gelebilecek bir başka soru ise TTK'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmelerin, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılacağı düzenlemesinin uygulanıp uygulanmayacağı dolayısıyla iki tacir arasında yapılan fakat sadece bir tarafın ticari işletmesiyle ilgili olan bir satış ya da mal değişimi sözleşmesinin diğeri için de "ticari" olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği meselesidir.

Bu sorulara cevap aranırken öncelikle şu husus belirtilmelidir TTK'nın üçüncü maddesi düzenlemesi sebebiyle TTK'nın 23. maddesinde düzenlenen ticari satış ve mal değişimleri hiç şüphesiz ticari iştir (Ülgen vd., 2019, s. 289). Doktrinde, özel düzenlemelerin uygulanabilmesi için işlemi yapanın tacir sıfatına haiz olması dışında işlemin de "ticari" olması gerektiği yani her iki tacirin de ticari

işletmesine ilişkin olarak yapılması gerektiği ve kanun yapıcının TTK'nın 23. maddesinin uygulama alanının tespiti açısından her iki tarafın da ticari işletmesi ile ilgili satışları düşündükleri ifade edilmiş ancak maddenin "her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili" şeklinde bir ifade kullanılarak kaleme alınmasının tereddütleri ortadan kaldırması açısından daha iyi olacağı vurgulanmıştır (Poroy & Yasaman, 2022, s. 187).

Yargıtay'ın konuyla ilgili verdiği kararlarda sözleşmenin tüzel kişi tacirler arasında yapılmış olması ya da her iki tarafın da ticari işletmesi ile ilgili olması ve dolayısıyla her iki tacir açısından ticari nitelik taşıması sebebiyle hükmün uygulanması açısından herhangi bir tereddüt ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi E. 2016/1974, K. 2016/15653, 12.12.2016 tarihli kararında şu şekilde hüküm vermiştir: *"Davacı vekili, müvekkilinin davalıdan 07/08/2012 tarihinde bir kısım elektronik eşya satın aldığını, malların ayıplı çıktığını durumun davalıya bildirildiğini, ödenen bedelin iade edilmediğini ileri sürerek 11.000 TL alacağın tahsilini talep ve dava edinmiştir. Davalı vekili, satım konusu mallarda ayıp bulunmadığını ve süresi içinde bir ayıp ihbarı da yapılmadığını beyan ederek davanın reddini istemiştir. Mahkemece, benimsenen bilirkişi raporuna göre satım konusu 5 adet cihazın arızalı olduğu ve davalının bunları garanti kapsamında onarması gerektiği bir cihazda ise ayıp bulunmadığının anlaşıldığı gerekçesiyle, bir cihaz yönünden davanın reddine, 5 cihaz yönünden ücretsiz onarım yapılmasına karar verilmiş, hüküm taraf vekillerince temyiz edilmiştir. Dava, ticari satıştan kaynaklanan satıcının ayıplı mal satışından doğan sorumluluğu hukuksal nedenine dayanmaktadır. ... Somut olayda davacı davaya konu şarj aletlerini 07/08/2012 tarihinde satın ve teslim aldığını bildirmiş ve 06/11/2012 tarihinde kargo vasıtasıyla ayıp ihbarında bulunduğunu beyan etmiştir. Davacının mesleğinin elektronik tamircisi olduğu da gözetildiğinde satın aldığı malları 6102 Sayılı TTK'nın 23. maddesinde öngörülen süreler içerisinde inceleyip varsa ayıp durumunu tespit etmesi mümkün iken bu süreleri geçirdikten sonra kargo yoluyla ayıp ihbarında bulunduğunu beyan etmesi karşısında somut olay bakımından süresinde ayıp ihbarında bulunmadığının kabulü gerekir. Bu itibarla davanın reddi gerekirken somut olaya uygun düşmeyen gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir."* Karar metninden anlaşılacağı üzere mesleği elektronik tamircisi olan davacı "tacir" olarak nitelendirilmiş ve yapılan satış işleminin "ticari satış" olduğu ifade edilmiştir. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin E. 2018/3919, K. 2020/660, 10.3.2020

tarihli; E. 2018/3189, K. 2020/411, 12.2.2020 tarihli; E. 2017/2379, K. 2019/819, 12.2.2019 tarihli; E. 2017/4714, K. 2018/1996, 11.4.2018 tarihli; E. 2016/10097, K. 2017/8074, 19.12.2017 tarihli; E. 2016/1249, K. 2016/8517, 9.5.2016 tarihli kararları (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022).

Kanaatimizce her ne kadar dava konusu olan olaylarda sözleşmenin taraflarının tacir sıfatı ve yapılan işin ticari işletmeleriyle ilgili olduğu hususu açıkça anlaşılrsa da gerçek kişi tacirler açısından yapılan sözleşmenin ticari işletmeleri ile ilgili olmaması ihtimal dahilinde ve hukuken mümkün olduğu için (TTK 19/1) Doktrinde de ifade edildiği üzere TTK'nın 23. maddesinin madde metninde yapılan işin her iki tarafında ticari işletmesiyle ilgili olması gerektiğini vurgulayan bir ifadenin yer alması yerinde olacaktır.

Burada belirtilmesi gereken diğer bir husus da tacirin yaptığı sözleşmede sözleşmenin diğer tarafının tüketici olması halinde özel düzenleme olması sebebiyle TKHK'nın ayıba ilişkin düzenlemelerinin uygulanması gerektiğidir (TKHK 8-16) (Bahtiyar, 2018, s. 127).

Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin konuyla ilgili E. 2014/16891, K. 2015/2977, 4.3.2015 tarihli kararında: *"Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirketten sıfır (0) km ... Model Ford Transit 370 L marka aracı satın aldığını, ancak satın alınan aracın belirtilen özellikleri taşımadığını, bu haliyle ayıplı durumda olduğunu ileri sürerek ayıplı satılan aracın yenisi ile değiştirilmesine, olmaması durumunda araç bedelinin iadesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davaya konu aracın ayıplı olmadığını, davacının eksiklik olarak gördüğü hususların ayıp niteliği taşımadığını, bu eksikliklerin giderilmesine davacının onay vermediğini belirterek davanın reddine karar verilmesini istemiştir. Mahkemece yapılan yargılama ve alınan bilirkişi raporu sonucunda, davaya konu araçtaki kusurların imalattan kaynaklandığı, tüketicinin araçtan yeterli şekilde faydalanmasının engellendiği gerekçesiyle davanın kabulüne, 4077 Sayılı Kanun'un 4. maddesi gereğince ayıplı aracın ayıpsız misli ile değiştirilmesine karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir. Davaya Tüketici Mahkemesi sıfatıyla bakılabilmesi için davanın taraflarından birinin tüketici olması ve uyumsuzluğun 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasından doğması gerekmektedir. Uyumsuzluğa konu ayıplı olduğu iddia edilen araç, ticari olup, taraflar tacirdir. Bu durumda uyumsuzluk 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceğinden mahkemece yapılması gereken iş, tarafların tacir, davaya konu aracın ticari*

araç olduğu gözetilmek suretiyle somut olaya Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanarak ve buna göre gerekçe oluşturularak varılacak uygun sonuca göre bir karar vermekten ibaret olduğundan hükmün bozulması gerekmiştir.” şeklinde karar vererek yapılan işin ticari iş olduğu, tüketici işlemi olmadığını belirtmiş ve ilk derece mahkemesinin hükmünün bozmuştur (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022).

3.2. Ticari Satış ve Mal Değişimlerinde Ayıp İhbarının Süreleri

3.2.1. Ayıbın Açıkça Belli Olduğu Durumlarda

Malın teslimi anında satılarda bulunan, alıcının çıplak gözle ya da eliyle yapacağı normal bir inceleme ile anlaşılabilir eksiklikler açık ayıp olarak nitelendirilir (Oktay Özdemir, 2007, s. 45). TBK’ya göre alıcı, devraldığı satılanın durumunu işlerin olağan akışına göre imkân bulunur bulunmaz gözden geçirmek ve satılarda satıcının sorumluluğunu gerektiren bir ayıp görürse, bunu uygun bir süre içinde ona bildirmek zorundadır (TBK 223/1). Doktrinde TBK’nın bu hükmünün çabuk işlemesi gereken ticari hayatın gereklerine uygun olmadığı ifade edildikten sonra tacir olan satıcının teslim ettiği malın alıcı tarafından kabul edilip edilmeyeceğini kısa bir sürede öğrenmek ve gerekli tedbirleri almak durumunda olduğu belirtilmiştir (Arkan, 2022, s. 178).

TTK’nın 23. maddesinin birinci fıkrasının “c” bendi ticari hayatta işlem çabukluğunu sağlamak amacıyla teslim sırasında açıkça belli olan ayıplarda ihbar süresini kısaltmıştır. Anılan hükme göre malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmekle yükümlüdür. Alıcının ihbarı yapabileceği iki günlük süre malın teslim alındığı tarihi takip eden günden itibaren hesaplanır (TBK 92/1).

3.2.2. Açıkça Belli Olmayan, İnceleme Sonucu Anlaşılan Ayıplarda

Teslim anında malda bulunan ancak çıplak gözle ve basit bir muayyene ile saptanamayan, işin niteliğine göre yapılması gereken, özel bir muayyene sonucu tespit edilebilen ayıplar “muayyene ile ortaya çıkan ayıp” olarak nitelendirilir. Malın çok sayıda teslim edilmesi sebebiyle teslim anında görülemeyecek ayıplar ile malın ambalajının açılmasının muhafaza ve taşımada güçlük yaratması sebebiyle ambalajı açılmayan mallardaki ayıplar da muayyene tabii ayıp olarak kabul edilmelidir (Oktay Özdemir, 2007, s. 45).

Satılan malda teslim sırasında olağan inceleme ile anlaşılabilen bir ayıp varsa alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın

ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu yine bu süre içinde satıcıya ihbar etmekle yükümlüdür (TTK 23/1.c). İhbarın sekiz gün içinde yapılmaması durumunda alıcı malı ayıp ile kabul etmiş sayılacaktır. Burada da sekiz günlük süre malın teslim edilmesini takip eden günden başlayarak hesaplanır (TBK 92/1).

Ayıbın açıkça belli olduğu ya da inceleme sonucu ortaya çıktığı durumlarda eğer alıcı iki ya da sekiz gün içerisinde ihbarda bulunmuşsa yapılan ihbarın satıcıya süreler geçtikten sonra ulaşması önem taşımayacak, ihbar yapılmış olarak kabul edilecektir (Şener, 2020, s. 246.).

3.2.3. Gizli Ayıplarda

Olağan inceleme ile anlaşılabilen, kullanım sonucu ortaya çıkan ayıp ise gizli ayıp olarak nitelendirilir. Gizli ayıplar malın kullanılmasıyla anlaşılabilirler (Ülgen vd., 2019, s. 306). Ticari satışlarda Gizli ayıp durumunda ayıp ihbarının süresine ilişkin özel bir düzenleme getirilmemiştir. TTK’nın 23. maddesinin son cümlesinde yer alan “Diğer durumlarda, Türk Borçlar Kanunu’nun 223’üncü maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.” ifadesi sebebiyle ticari satışlarda gizli ayıbın tespiti halinde anılan hüküm uygulamak zorundadır. Buna göre tacir, satılarda olağan bir gözden geçirmeye ortaya çıkarılmayacak bir ayıp bulunması ve bu tür bir ayıbın bulunduğu sonradan anlaşılması halinde bu durumu hemen satıcıya bildirmek zorundadır. Bildirim yapılmazsa satılan mal bu ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır (TBK 223/2).

Ticari satışlarda gizli ayıba ilişkin Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2020/4929, K. 2021/1931, 3.3.2021 tarihli kararında şu şekilde hüküm vermiştir: “Davacının, davalıdan satın aldığı mantar kompostları üzerinde Akyurt Asliye Hukuk Mahkemesi’nin dosyasında yaptırılan tespit sonucu kompostun gizli ayıplı olduğuna dair verilen 14.01.2013 tarihli tespit raporunun davacıya tebliğ edildiği 14.01.2013 tarihinde gizli ayıplı öğrendiği, tespit raporunun tebliğ tarihinden önce davacının, davalıya 11.01.2013 tarihinde ayıp ihbarında bulunduğu ve davanın 17.01.2013 tarihinde açıldığı nazara alındığında davacının davalıdan satın aldığı mantar kompostunda verim düşüklüğüne yol açacak kusurun gizli ayıplı olduğu, davacının ayıplı kompost nedeniyle zarara uğradığı ve yaptırılan tespit ile ve tespit devam ederken TTK 23/c maddesinin yollamasıyla TBK 223/2. madde uyarınca ayıp ihbarının derhal yapıldığı Bölge adliye mahkemesince göz önünde bulundurularak dosyadaki tüm deliller değerlendirilmek suretiyle uyuşmazlık konusunda karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile verilen karar doğru olmamış,

hükümün bozulması gerekmiştir.” (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022).

3.3. Ticari Satış ve Mal Değişimlerinde Ayıp İhbarının Şekli

Ayıp ihbarına ilişkin süreler hak düşürücü süre niteliğinde olup süresi içinde ayıp ihbarında bulunulmaması halinde alıcının satıcıya karşı sahip olduğu seçimlik hakları kullanmasını mümkün olmayacaktır (Paslı, 2011). İhbar ayıbının süresi içinde yapılıp yapılmadığı hususuna ilaveten akla bu ihbar yapılırken herhangi bir şekilde uyulması gerekip gerekmediği sorusu gelebilir. TBK ayıp halinde bunun ne şekilde ihbar edilmesi gerektiğine ilişkin bir şekil şartı getirmemiştir.

TTK gereğince tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır (TTK 18/3). Bizim de katıldığımız görüşe göre her ne kadar madde metninde, aynı 23. madde de olduğu gibi, “her iki tarafın da ticari işletmesini ilgilendirmesi” şeklinde bir ibare yazmasa da tacirler arasında yapılacak ihtarların noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması ancak her iki tacirin de ticari işletmesini ilgilendirmesi ve diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar açısından şart koşulmuştur (Arkan, 2022, ss. 172-173).

Ticari satımlarda da ayıp ihbarının geçerliliği herhangi bir şekilde bağlı değildir (Sumer, 2015, s. 38). Bu sonuç ayıp ihbarının TTK 18’de sayılan işlemlerden biri olmamasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte ispat açısından ayıp ihbarlarının yazılı şekilde yapılması uygun olacaktır (İmregün, 2005, s. 46).

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, E. 2017/4117, K. 2019/2265, 4.4.2019 tarihli kararında ayıp ihbarının şekline ilişkin olarak şu kararı vermiştir “.....*Dava ayıplı çıkan aracın fatura bedelinin tahsiline yönelik alacak talebine ilişkindir. Dosya içindeki belgeler incelendiğinde davacının gizli ayıbın ortaya çıkmasından sonra aracı yetkili servise götürdüğü anlaşılmaktadır. Ayıbın ortaya çıkmasından sonra aracın yetkili servise götürülmesi ayıp ihbar şartının gerçekleştiğine karine teşkil eder. Mahkemece ihbarın süresinde yapıldığı kabul edilerek işin esasına girilmesi gerekirken yazılı gerekçe karar verilmesi doğru görülmemiştir. ...” (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022). Görüldüğü gibi Yargıtay ayıp ihbarının TTK hükümlerinin öngördüğü şekilde*

yapılmasının gerekmediği bunun dışında da ihbar niteliği taşıyacak bildirimlerin de geçerli olacağına hükmetmiştir.

3.4. Ticari Satış ve Mal Değişimlerinde Ayıp İhbarına Uygulanacak Zamanaşımı

TTK’da ayıp ihbarına ilişkin olarak özel bir zamanaşımı süresi yer almamaktadır. Özel düzenleme olmayan durumlarda tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde TBK’nın satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanacaktır (TTK 23/1). TBK’nın taşınır satışında ayıptan sorumluluğu düzenleyen 231. maddesinin birinci fıkrasına göre göre satıcı daha uzun bir süre için üstlenmiş olmadıkça, satılanın ayıbından doğan sorumluluğa ilişkin her türlü dava, satılana ayıp daha sonra ortaya çıksa bile, satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin ayıp ihbarında zamanaşımına ilişkin E. 2018/3189, K. 2020/411, 12.2.2020 tarihli bozma kararı şu şekildedir: *“Davalı ... F. Metal Makine San.Ltd.Şti’nin temyiz isteminin incelemesine gelince; dava ayıplı mallar nedeniyle uğranılan zararın tahsiline yöneliktir. Uyuşmazlık konusu mallar ticari satımdan kaynaklı olması nedeniyle dava tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 6102 Sayılı TTK’nın 23/1 maddesinin yollaması gereğince 6098 Sayılı TBK’nın 231/1 maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu maddeye göre ticari satımlarda ayıba karşı tekeffül hükümlerine dayalı her türlü dava, satılana ayıp daha sonra çıkmış olsa bile satılanın alıcıya devrinden başlayarak iki yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Davaya konu makinalardan I. marka cihazın ilk teslim tarihinin 18/02/2011 olduğu, 20/01/2012 tarihinde bu cihazın yenisi ile değiştirildiği, ... cihazının yine ilk teslim tarihinin 18/02/2011 olduğu ve bu cihazın da arıza vermesi nedeniyle 21/11/2012 tarihinde yenisi ile değiştirildiği, e. marka zayıflama cihazının ise dosyadaki tutanaklardan 2012 yılının 6. ayında teslim edildiği ancak yenisi ile değiştirildiğine dair herhangi bir belge olmadığı anlaşılmıştır. Davanın açılış tarihi 12.05.2015 olup makinaların ikinci teslim tarihleri gözetildiğinde 6098 Sayılı TBK’nın 231/1 maddesinde öngörülen 2 yıllık zamanaşımı süresinin dolduğu anlaşıldığından davalı ... F. Ltd. Şti.’ne yönelik davanın zamanaşımı nedeniyle reddi gerekirken yanılıgılı gerekçelerle yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamış, hükümün bozulması gerekmiştir.” (Kazancı Hukuk Otomasyon, 2022).*

Tarafların anlaşarak bu süreyi uzatabilirler ancak kısaltmaları mümkün değildir (Bahtiyar, 2018, s. 128). Alıcının satılanın kendisine devrinden başlayarak iki yıl içinde bildirdiği ayıptan doğan def’i

hakki, bu sürenin geçmiş olmasıyla ortadan kalkmaz (TBK 231/1). Satıcı, satılanı ayıplı olarak devretmekte ağır kusurlu ise, iki yıllık zamanaşımı süresinden yararlanamaz (TBK 231/2). Bu durumda TBK'nın haksız fiillerde zamanaşımını düzenleyen 72. maddesi uygulanacaktır.

4. SONUÇ

TTK'nın 23. maddesi bir bütün olarak değerlendirildiğinde, maddede yer alan satış ve mal değişimi sözleşmelerine ilişkin TBK'dan farklılık içeren olarak düzenlemelerin yukarıda bahsedilen ticari hayatın daha basit ve hızlı bir şekilde işlemesine olanak sağlayan kuralları içerdiği görülmektedir. Doktrinde ise TTK'da yer alan bu farklı düzenlemenin ticari satımlar açısından adi satışlara göre şartları daha ağırlaştırmakta olduğu ve ihbara ilişkin sürelerin kısaltılmasının hak kaybına yol açabileceği vurgulanmıştır (Oktay Özdemir, 2007, ss. 39-40).

Kanaatimizce, ticari satış ve mal değişimlerinde malın tesliminden sonra ihbar yapılıp yapılmayacağı açısından belirsiz durumu ortadan kaldırmak ve işlemi hızlandırmak amacıyla süre sınırlaması getirilmesi yerinde olmuştur. Ticari işletme işleten kişiler (tacirler) açısından bu elde edilen netlik karşısında kabul edilebilir bir yükümlülüktür. Ancak söz konusu sınırlama ifade edildiği üzere tacirler arasında yapılırsa bile her iki tacirin de ticari işletmesini ilgilendirmesi durumunda getiriliş amacına daha iyi hizmet edecektir.

Tespit edilebildiği kadarıyla Yargıtay da kararlarında bu hususa dikkat etmiş ve her iki tarafın da tacir olması yanında yapılan işlemin her iki tarafın ticari işletmesine ilişkin yapılması gerektiği hususunu karar verirken dikkate almıştır.

KAYNAKÇA

Atasoy, Ö. A., & Özdil H. (2017). Ticari Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu Bağlamında Ayıp İhbarında Şekil ve İspat Sorunu. İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1), 1-19.

- Arkan, S. (2022). Ticari İşletme Hukuku. (28. Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Arslanlı, H. (1960). Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Umumi Hükümler). (3. Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Bahtiyar, M. (2018). Ticari İşletme Hukuku. (19. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Doğrusöz, A. B., Onat, Ö., & Tunçel Töralp, F. (2011). Gerekçe, Karşılaştırmalı Maddeler, Komisyon Raporları, Önergeler ve Karşılaştırmalı Tabloları ile Türk Ticaret Kanunu. Ankara: TOBB Yayın No: 2011/138.
- Domaniç, H. (1988). Ticaret Hukukunun Genel Esasları. (4. Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Erem, S. (1980). Ticaret Hukuku Prensipleri, Cilt I Ticari İşletme. (8. Baskı). İstanbul: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları No. 320-553.
- İmregün, O. (2005). Kara Ticareti Hukuku Dersleri. (13. Baskı). İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Kayar, İ. (2013). Ticari İşletme Hukuku. (9. Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kazancı Hukuk Otomasyon (2022). İçtihat Bilgi Bankası. Erişim Tarihi 07.11.2022. <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>
- Oktay Özdemir, S. (2007). Yargıtay Kararları Işığında Ticari Satış Sözleşmesinde Ayıp Kavramı ve Ayıba Bağlı Hakları Kullanmak İçin Uyulması Gereken Külfetler. Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, 39-58.
- Paşlı, A. (2011). Ticari Satımda Ayıp Halinde Seçimlik Hakların Kullanılma Zamanı. Prof. Dr. Şener Akyol'a Armağan, 645-661.
- Poroy, R., & Yasaman, H. (2022). Ticari İşletme Hukuku. (19. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Sumer, A. (2015). Ticaret Hukuku. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Şener, O. (2020). Ticari İşletme Hukuku. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şenyüz, D. (2011). Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler. (5. Baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Ülgen, H., Helvacı, M., Kaya, A., & Nomer Ertan, F. (2019). Ticari İşletme Hukuku. (6. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Yavuz, C. (2014) Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler. (9. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Zevkliiler, A., & Gökyayla, K. E. (2016). Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri. (16. Baskı). Ankara: Turhan Kitapevi.